

תורה שבעל פה

לקט מצוות, גמרא מסכת סוכה,
משנה, אגדה, מספרות השו"ת, תפילה כמפגש

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – לקט מצוות	אנו:	פרק שני – גמרא מסכת סוכה	פרק שלישי – תוכני תורה שבעל פה	72 נקודות	–	(12x6)	–
				סה"כ	–	100 נקודות	–

ג. חומר עזר מותר בשימוש: חוברת דפים ממסכת סוכה ובה מספר השאלון.
(בית הספר יספק חוברת זו לנבחנים בגמרא.)

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

יש לענות על פרק ראשון או על פרק שני, לפי התכנים שלמדת.

השאלות

פרק ראשון – לקט מצוות

(72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 1-7 (לכל שאלה – 12 נקודות).

1. ספר המצוות לרמב"ם, מצוות קידוש החודש (מצוות עשה קנג)
 - א. חז"ל דרשו את הפסוק "החדש הזה לכם ראש חדשים", ואמרו: "עדות זו תהא מסורה לכם". בנוגע לדרשה זו כתב הרמב"ם שיש הבדל בין מצוות קידוש החודש למצוות שבת. על פי הרמב"ם, הסבר את ההבדל בין המצוות האלה. (4 נקודות)
 - ב. (1) באיזה מצב אפשר לעבר שנים בחוץ לארץ, ומי רשאי לעשות זאת במצב זה?
(2) "ואמר יתעלה 'לחדשי השנה', אמרו: 'חודשים אתה מחשב לשנים ואי אתה מחשב ימים'. והורה שהתוספת בה אומנם יהיה חודש שלם".
הסבר בלשונך את הדין הזה. (8 נקודות)

2. שלא לשבור עצם מן הפסח (טז)
 - א. "כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותה אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת ליבו להיות רשע גמור".
הסבר משל זה, וכתוב מה לומדים ממשל זה. (6 נקודות)
 - ב. "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".
הסבר כיצד ריבוי המצוות מזכה את ישראל. (6 נקודות)

3. מצוות הלואאה לעני (סו)
 - א. על פי מה קובעים את שיעור ההלוואה שיש לתת לעני הזקוק להלוואה? כתוב שני פרטים. (5 נקודות)
 - ב. מדוע ציווה אותנו הקב"ה לפרנס עניים, ואין הוא מפרנס אותם בעצמו? כתוב שני הסברים. (7 נקודות)

4. מצוות אהבת ישראל (רמג)

- א. (1) "ואהבת לרעך כמוך... אמר רבי עקיבא: זה כלל גדול בתורה" – הסבר מדוע מצווה זו היא כלל גדול בתורה.
 (2) כתוב דוגמה משלך ליישום הציווי "לאהוב כל אחד מישראל אהבת נפש".
 (6 נקודות)
- ב. בנוגע לאדם שהזיק לממון חברו כתב בעל ספר החינוך: "ביטל עֲשֵׂה זה, מלבד החיוב שבו לפי העניין שהזיקו".
 (1) "ביטל עֲשֵׂה זה" – מהו ה"עֲשֵׂה" שביטל אדם זה?
 (2) "מלבד החיוב שבו לפי העניין שהזיקו" – הסבר בלשונך משפט זה.
 (6 נקודות)

5. מצוות כיבוד חכמים (רנז)

- א. (1) "והדרת פני זקן" (ויקרא, י"ט, ל"ב).
 כתוב מיהו הזקן שמוזכר בפסוק, והסבר מדוע הוא נקרא כך.
 (2) מהו השורש של מצוות כיבוד חכמים?
 (8 נקודות)
- ב. מיהו "זקן אשמאי", ומדוע מצווה לכבד אף אותו? (4 נקודות)

6. לעבוד השם יתברך בתפילה (תלג)

- א. (1) בעל ספר החינוך כתב: "אין לנו בתורה בזאת המצווה זמן קבוע לעשותה".
 הסבר את דברי בעל ספר החינוך.
 (2) מתי חלה על האדם החובה מדאורייתא להתפלל? ענה על פי הרמב"ם ועל פי הרמב"ן.
 (6 נקודות)
- ב. ציין שלושה דברים המעכבים את האדם מלהתפלל. (3 נקודות)
- ג. מדוע אדם צריך להשתדל מאוד להתפלל עם הציבור? (3 נקודות)

7. שלא להשחית (תקכט)

- א. (1) מהי פעולת ההשחית המפורשת בתורה שעליה חייבים מלקות, ובאיזה מקרה השחיתתה זו מותרת?
 (2) כתוב דוגמה אחת לפעולת השחיתת הנכללת בלאו זה ואינה מפורשת בתורה.
 (5 נקודות)
- ב. (1) "והמשחית... מתוך חמה – אמרו עליו שהוא כעובד עבודה זרה".
 הסבר מדוע המשחית מתוך חמה הוא "כעובד עבודה זרה".
 (2) בגמרא מסופר על כמה חכמים שהשליכו חפצים מידיהם.
 כתוב מדוע נהגו כך חכמים אלה, והסבר מדוע הם לא עברו במעשה זה על איסור "בל תשחית".
 (7 נקודות)

יש לענות על פרק ראשון או על פרק שני, לפי התכנים שלמדת.**פרק שני — גמרא — מסכת סוכה**

(72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 8-16 (לכל שאלה — 12 נקודות).

8. גובהה של הסוכה — טעמו של רבי זירא**א.** "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה".

(1) לפי רבי זירא, מדוע סוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה?

(2) לפי רבי זירא, כתוב דוגמה מן הגמרא לסוכה שאף שהיא גבוהה מעשרים אמה, היא כשרה, והסבר מדוע היא כשרה.

(6 נקודות)

ב. (1) "העושה סוכתו בעשתרות קרניים" — הסבר את הקושיה שהקשה אביי מדין זה על רבי זירא.

(2) הגמרא אומרת "כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב".

מי הם שלא סברו כרבי זירא, ומדוע הם לא סברו כמוהו?

(6 נקודות)

9. העוסק במצווה פטור מן המצווה**א.** (1) מן הפסוק "בשבתך בביתך" למדו חכמים שהעוסק במצווה פטור מן המצווה.

הסבר לימוד זה.

(2) מן הפסוק "זיהי אנשים אשר היו טמאים..." למדו חכמים שהעוסק במצווה פטור מן המצווה.

הסבר לימוד זה.

(6 נקודות)

ב. הסבר מדוע יש צורך בכל אחד מן הפסוקים האלה כדי ללמוד ש"העוסק במצווה פטור מן המצווה". (6 נקודות)**10. סעודה אחת בסוכה ובניית סוכה בחול המועד****א.** (1) האפוטרופוס של אגריפס המלך שאל את רבי אליעזר: "כגון אני, שאיני רגיל לאכול אלא סעודה אחת ביום,

מהו שאוכל סעודה אחת ואפטר?"

הסבר את התשובה של רבי אליעזר על שאלה זו. בתשובתך ציין אם רבי אליעזר התיר לאפוטרופוס לנהוג כך.

(2) אילו היה האפוטרופוס שואל שאלה זו את חכמים, מה הייתה תשובתם? נמק את תשובתך.

(7 נקודות)

ב. (1) על פי רבי אליעזר, הסבר מדוע אין עושין סוכה בחולו של מועד.

(2) ציין שני מקרים שבהם מותר לבנות סוכה בחולו של מועד גם לדעת רבי אליעזר.

(5 נקודות)

11. חובתו של ילד קטן בסוכה

א. "אמר מר כל לרבות את הקטנים".

- (1) על פי ציטוט זה, אחת מהלכות סוכה נלמדה ממילה הכתובה בתורה. כתוב מהי המילה, והסבר את ההלכה שנלמדה ממילה זו.
- (2) הגמרא אמרה שהלכה זו נוגעת לקטן שהגיע לחינוך והקשתה: "קטן שהגיע לחינוך מדרבנן הוא". הסבר את קושיית הגמרא.
- (5 נקודות)

- ב. (1) כתוב את שתי ההגדרות שמובאות בגמרא ל"קטן שאינו צריך לאימו".
- (2) בעקבות הסיפור על שמאי ונכדו הקטן הקשתה הגמרא: "מעשה לסתור". על פי הגמרא, הסבר את הקושיה ואת התירוץ.
- (7 נקודות)

12. יהודי אלכסנדרייה

א. מתי הגיעו היהודים לאלכסנדרייה? היעזר ברש"י. (3 נקודות)

- ב. (1) בעת התפילה בבית הכנסת באלכסנדרייה, מהו הזמן שבו היה חזן הכנסת "מניף בסודר", ומדוע היה צורך בהנפת הסודר?
- (2) בבית הכנסת באלכסנדרייה בעלי המלאכה "לא היו יושבין מעורבין, אלא זהבין בפני עצמן וכספין בפני עצמן ונפחין בפני עצמן..." כתוב מהי התועלת של נוהג זה.
- (5 נקודות)

- ג. (1) מדוע חשב אלכסנדר מוקדון שהפסוק "ישא ה' עליך גוי..." נאמר עליו?
- (2) אלכסנדר מוקדון הרג את יהודי אלכסנדרייה. מדוע נגזר על יהודי אלכסנדרייה עונש זה?
- (4 נקודות)

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)13. שביתה בתל ובקמה קצורה

- א. "תא שמע שבת בתל... וחוצה לה אלפיים אמה".
 מן הברייתא המצוטטת הקשתה הגמרא קושיה על דברי רב אחא בר יעקב.
 הסבר את הקושיה ואת תירוץ הגמרא לקושיה זו. (6 נקודות)
- ב. בברייתא המצוטטת בסעיף א מובא מקרה זה: "שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתיים".
 (1) הסבר בלשונך את המקרה. בתשובתך ציין את מידות התל.
 (2) בנוגע למקרה זה פסקה הברייתא שני דינים: "מהלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה".
 הסבר בלשונך את אחד מן הדינים.
 (6 נקודות)

14. "כעין תדורו" בסוכה

- א. (1) "אמר רבא מאני משתא במטלתא מאני מיכלא בר ממטלתא".
 הסבר בלשונך את הפסיקה של רבא ואת הטעם לפסיקה זו.
 (2) "ולא פליגי הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה".
 על פי הגמרא, ציין את המקרה שבו יש הבחנה בין סוכה גדולה לסוכה קטנה, וכתוב למה מתייחסת המילה "הא" המודגשת בקו.
 (8 נקודות)
- ב. בגמרא מסופר שבעקבות משב רוח נפלו קיסמים מן הסכך על מאכלו של רב יוסף, ועקב כך ביקש רב יוסף לצאת מן הסוכה. אביי הקשה על רב יוסף בעניין זה.
 הסבר את קושיית אביי ואת תשובת רב יוסף לאביי. (4 נקודות)

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)15. סוכה בעת טיול בחג הסוכות

עיון בדברי הרב יעקב אריאל שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

הרב משה פיינשטיין באגרות משה (אורח חיים, חלק ג', סימן צ"ג) הבחין בין טיולים לבין יציאה למסחר בחול המועד, שמסחר הוא צורך ואילו טיולים אינם לצורך אלא רק לתענוג, ולכן אסור לדעתו לצאת לטיול בחול המועד סוכות ללא סוכה. ולעניות דעתי יש לחלק בין חוץ לארץ לארץ ישראל כפי שיבואר.

והנה למרות מה שכתבנו שראוי להימנע מלצאת לטיול בסוכות במקום שאין סוכה, יש גם מקום ללמד זכות על המטיילים בסוכות ונאלצים לאכול מחוץ לסוכה. כי לציבור הדתי אין הרבה הזדמנויות לטייל בארץ. בימות החול – עסוקים, בשבת אסור לנסוע ולטייל. נשאר בעיקר חול המועד שהוא הזמן הטוב ביותר לטייל בארץ, והרי יש מצווה לטייל ד' אמות בארץ ישראל, ובפרט לבני נוער שהטיול מחבב עליהם את הארץ...

ואף על פי כן נראה שבימינו יש פתרונות נוחים להקמת סוכה. לא מיבעיא למי שנוסע ברכב, שיכול לטול עימו "סכך לנצח" ועוד כמה אביזרים ולפרוס את הסכך בין שתי מכוניות (אלא שלשם כך צריך לדעת היטב את הלכות סוכה הרבות), אלא אפילו מי שמטיילים ברגליהם יכולים לטול עימם "סכך לנצח" ולהקים סוכה בזמן אכילתם.

כמו כן אפשר להימנע מאכילת לחם או מזונות באמצע היום ולהסתפק בירקות ופירות וכדו' (ויש ביניהם גם דברים משביעים, כגון קטניות, תפוחי אדמה, אורז וכדו'), ובליילה לסעוד סעודה עיקרית במקום שיש בו סוכה או בחזרתם לביתם ולסוכתם. ועל ידי כך יתחנכו הצעירים לעשות כל השתדלות כדי לקיים את המצוות באהבה. ואדרבה, מצווה גוררת מצווה, מצוות אהבת הארץ גוררת עימה את מצוות סוכה במסירות נפש, ושתי המצוות תתקיימנה בשלמות.

(הרב יעקב אריאל, שו"ת באהלה של תורה, חלק ב', סימן צ"ג)

א. על פי הרב משה פיינשטיין (שדבריו הובאו בתשובת הרב יעקב אריאל), אסור לצאת לטיול בחול המועד סוכות בלי סוכה, אך מותר לצאת למטרת מסחר בחול המועד סוכות בלי סוכה.

הסבר את הטעם להבדל בין הדינים. (3 נקודות)

ב. (1) הרב יעקב אריאל הבדיל בין שני סוגי טיולים: האחד שבו מותר לטייל בלי סוכה, והאחר שבו אסור לטייל בלי סוכה.

כתוב באיזה טיול מותר לטייל בלי סוכה ובאיזה טיול אסור לטייל בלי סוכה, והסבר את הטעם להבדל זה.

(2) הרב יעקב אריאל הציע שתי הצעות שעל פיהן אפשר לצאת לטיול בחול המועד סוכות בלי לבטל מצוות סוכה.

כתוב את שתי ההצעות האלה.

(9 נקודות)

א. "אביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא..."

על פי סיפור זה, אביי הצטער ו"ההוא סבא" ניחמו.

מה גרם לאביי להצטער, ומהי הנחמה שבדברי "ההוא סבא"? (4 נקודות)

ב. עיין בדברי הרב אורי שרקי שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

"אמר אביי: ובתלמידי חכמים יותר מכולם" (סוכה, נב, ע"א). על פי התלמוד, ככל שמתקדמים יותר במעלות הקדושה מתגבר יצר הרע יותר על מנת להכשיל את ההתקדמות. על פי המהר"ל (נצח ישראל, פרק ב'), יצר הרע הוא המתח שנוצר כתוצאה מקיומם של שני העולמות: העולם הטבעי והעולם הנבדל [הרוחני]. האדם נברא בצלם אלוקים, וצלם אלוקים הוא נטע זר בתוך עולם הטבע. לכן כאשר האדם מנסה לבטא את עובדת היותו בצלם אלוקים, הטבע מושך אותו אליו ומשפיל אותו. ככל שעולים יותר במעלות הקדושה – אדם, עם ישראל, תלמידי חכמים – נוצר מתח גדול יותר שעלול להביא לנפילות חמורות.

הגדרת המהר"ל יוצרת הגדרה נוספת. היצר הרע הוא המתח הקיים בין העבדות ובין החירות. הנטייה אל החטא היא בקשת העבדות שבנפש האדם. כאשר אדם נכנע ליצר הרע, הוא מבקש עבדות. זו הגדרה מפתיעה, משום שברוב המקרים הנימוקים שמעלה יצר הרע נסמכים על החירות ('עשה מה שאתה חפץ') – ודווקא הנימוקים שכנגדו נסמכים על תבניות וכללים ('עשה כך, ואל תעשה כך'). אולם מצד האמת, הכניעה אל היצר הרע נוצרת כאשר האדם מבקש להוכיח לעצמו שאין הוא מסוגל לעמוד בפני פיתויי העולם הזה, שאין הוא בן חורין, ולכן זו גם איננה אשמתו. ברגע שהאדם מסיר מעליו את האחריות הוא מוסר אותה למישהו אחר, ובעצם מאשר את הגדרתו כעבד.

(הרב אורי שרקי, קדושה וטבע)

(1) על פי המהר"ל, מדוע יצר הרע מתגבר יותר אצל תלמידי חכמים?

(2) הסבר מדוע "כאשר אדם נכנע ליצר הרע, הוא מבקש עבדות".

(8 נקודות)

פרק שלישי – תוכני תורה שבעל פה

(28 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 17-28 (לכל שאלה – 14 נקודות).

משנה**17. מסכת חלה**

א. "הנוטל חלה מן הקב – רבי עקיבא אומר: חלה, וחכמים אומרים: אינה חלה" (פרק ד', משנה ד').

(1) כתוב בלשונך את המקרה שבמשנה.

(2) הסבר את הנימוק לדעה של רבי עקיבא ואת הנימוק לדעה של חכמים.

(7 נקודות)

ב. "שני קבין שניטלה חלתו של זה בפני עצמו ושל זה בפני עצמו, חזר ועשאן עיסה אחת – רבי עקיבא פוטר,

וחכמים מחייבין. נמצא חומרו קולו" (שם, משנה ה').

המשנה אומרת בנוגע לדעה של רבי עקיבא: "נמצא חומרו קולו".

הסבר מהי החומרה ומהי הקולו, וכיצד החומרה גורמת לקולו. (7 נקודות)

18. מסכת שבת

"נוכרי שהדליק את הנר... מילא מים להשקות בהמתו..." (פרק ט"ז, משנה ח').

א. (1) "נוכרי שהדליק את הנר" – באיזה מקרה מותר לישראל להשתמש באור הנר הזה, ובאיזה מקרה אסור?

(2) "מילא מים להשקות בהמתו" – איזו מן המלאכות האסורות בשבת עשה הנוכרי?

(6 נקודות)

ב. שתי הלכות אלו שבמשנה נפסקו על פי עיקרון הלכתי אחד.

על פי רע"ב, הסבר מדוע לא די בהלכה הנוגעת לנר כדי ללמוד גם את ההלכה הנוגעת למים, ומדוע לא די בהלכה

הנוגעת למים כדי ללמוד גם את ההלכה הנוגעת לנר. (8 נקודות)

19. מסכת סנהדרין

א. "היו בודקין אותן בשבע חקירות: באיזה שבוע, באיזו שנה..." (פרק ה', משנה א').

(1) "באיזה שבוע" – הסבר שאלה זו.

(2) "כל שבע חקירות הללו מביאות אותן לידי הַזְמָה" (רע"ב).

הסבר מהי הזמה וכיצד חקירות אלה יכולות להביא לידי הזמה.

(8 נקודות)

ב. "ומה בין חקירות לבדיקות? חקירות, אחד אומר: 'איני יודע' – עדותן בטלה; בדיקות, אחד אומר: 'איני יודע'..."

עדותן קיימת" (שם, משנה ב').

הסבר מדוע יש הבדל בדין בין החקירות לבדיקות במקרה ש"אחד אומר: 'איני יודע' ". (6 נקודות)

אגדה**20. אדם ובוראו – תפילה**

א. "מעשה שאמרו לו לחוני המעגל: התפלל שירדו גשמים..." (תענית, פרק ג', משנה ח').

(1) על פי סיפור זה, הסבר מדוע חשבו שתפילתו של חוני תתקבל.

(2) גם חוני חשב שתפילתו תתקבל. הוכח קביעה זו מן הסיפור.

(5 נקודות)

ב. הסבר מדוע רצה שמעון בן שטח לגזור נידוי על חוני. (4 נקודות)

ג. בגמרא מסופר שבאחת משנות הבצורת גזר רב תענית ולא ירדו גשמים, ואילו התפילה של מלמד התינוקות הועילה לירידת הגשמים.

(1) כתוב שני מעשים של מלמד התינוקות שבזכותם התקבלה תפילתו לירידת גשמים.

(2) בחר באחד מן המעשים שכתבת, והסבר על פי הרב יוסף חיים ("בן יהודע") מדוע ירדו גשמים בזכות מעשה זה.

(5 נקודות)

21. אדם ועולם – מחלוקות

א. "כל מחלוקת שהיא לשם שמיים – סופה להתקיים; ושאינה לשם שמיים – אין סופה להתקיים.

איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמיים? זו מחלוקת הלל ושמאי.

ושאינה לשם שמיים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו."

(אבות, פרק ה', משנה י"ז)

(1) הסבר מהי מחלוקת לשם שמיים, ומהי מחלוקת שאינה לשם שמיים.

(2) הוכח שמחלוקת הלל ושמאי הייתה מחלוקת לשם שמיים. בסס את תשובתך על אחד מן המקורות שלמדת

המתאר את מערכת היחסים ההדדית בין בית שמאי ובית הלל.

(5 נקודות)

ב. "וכי מאחר שאלו ואלו דברי א-להים חיים, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן?

מפני שנוחין ועלובין היו..." (עירובין, דף י"ג, ע"ב).

הסבר את הביטוי "נוחין ועלובין", וכתוב סיבה נוספת שמובאת בגמרא לקביעת ההלכה כבית הלל. (4 נקודות)

ג. עיין בדברי הרב ישראל מסלנט שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

מדוע תלמידי בית שמאי ובית הלל יסכימו, לרוב, כל חבורה לדעה אחת, ומה עניין חבורה לזה? כי סיבת מחלוקתם הייתה משינוי מזג כוחות נפשם, אשר אין ביד האדם להפרישם משכלו, ואין לכל חוקר בתורת ה' אלא מה שענינו רואות, לאחר היכולת... ובטהרת שכלו לפי כוח האנושי...

(הרב ישראל מסלנט, אור ישראל)

בדברי הרב ישראל מסלנט יש שאלה ותשובה. הסבר את השאלה ואת התשובה. (5 נקודות)

22. תנאים ואמוראים – הלל הזקן

- א. "זו הלכה נעלמה מזקני בתירה..." (ירושלמי, פסחים פרק ו', הלכה א').
- בני בתירה שאלו את הלל הזקן שתי שאלות הלכתיות. כתוב את שתי השאלות. (4 נקודות)
- ב. (1) כתוב את שתי הדרכים שבהן הסביר הלל הזקן את תשובתו על השאלה הראשונה של בני בתירה.
- (2) איזו מן הדרכים האלה לא קיבלו בני בתירה, ומדוע הם לא קיבלו דרך זו? (7 נקודות)
- ג. הגמרא אומרת שכשנשתכחה תורה מישראל "עלה הלל הבבלי ויסדה" (סוכה, כ', ע"א).
- הסבר אמרה זו על פי הסיפור על הלל ובני בתירה. (3 נקודות)

מספרות השו"ת**23. המתת חולה הנוטה למות**

- א. (1) מדוע אסור להרוג אדם גוסס?
- (2) דוד אמר לנער העמלקי שהרג את שאול: "איך לא יראת לשלח ידך לשתת את משיח ה'... דמך על ראשך כי פ"ך ענה בך לאמר אנכי מתתי את משיח ה'" (שמואל ב, א', י"ד-ט"ז).
- מדוע העניש דוד את הנער העמלקי על שהרג את שאול אף ששאל ציווה אותו לעשות זאת? (5 נקודות)
- ב. (1) חולה גוסס הסובל מאוד ממחלתו – על פי הרב שלמה זלמן אויערבך, איזה טיפול רפואי יש לעשות למענו אף אם יתנגד לו, ומאיזה טיפול רפואי מותר להימנע לפי דרישתו?
- (2) בנוגע לטיפול רפואי שמותר להימנע ממנו לפי דרישת החולה, מה הציע הרב שלמה זלמן אויערבך להסביר לחולה ירא שמיים כדי שיסכים לקבל טיפול זה? (6 נקודות)
- ג. כתוב באיזה מקרה התיר הרב שלמה זלמן אויערבך להזריק לחולה מורפיום כדי להקל את כאביו, אף שזריקות מסוג זה עלולות לקרב את מיתתו של החולה. (3 נקודות)

24. כפיית טיפול רפואי

- א. "כי ברצות ה' דרכי איש, אין לו עסק ברופאים, ושכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, שלא היו דורשים ברופאים אלא בניאים, וזה היה עווננו של אסא שנאמר בו: 'וגם בְּחַלְיוֹ לא דרש את ה' כי ברפאים' (דברי הימים ב, ט"ז, י"ב)".
- (רמב"ן, ויקרא, כ"ו, י"א)
- (1) מהו הלימוד שלמד ה"אבני נזר" מדברי הרמב"ן האלה בנוגע לציות לרופאים?
- (2) הרב עובדיה יוסף דחה את הלימוד של ה"אבני נזר". הסבר דחייה זו. (6 נקודות)
- ב. (1) חולה המסרב לקבל תרופה מצילת חיים מכיוון שאין לו אמון ברופאים המטפלים בו – כיצד יש לנהוג? פרט שתי אפשרויות.
- (2) חולה המסרב לקבל טיפול מציל איבר (כשאינן סכנת חיים) מכיוון שהטיפול כרוך בכאבים – כתוב שני מצבים שבהם אין כופים אותו לקבל טיפול זה. (8 נקודות)

25. זכויות יוצרים

- א. פוסקי ההלכה עסקו בחמישה עקרונות הנוגעים לפגיעה בזכויות יוצרים. הסבר שלושה מן העקרונות. (7 נקודות)
- ב. (1) כתוב באיזה מקרה מותר לצלם דפים מתוך ספר, והסבר את הטעם להיתר זה.
(2) אדם שאיבד תקליטור (דיסק) רשאי להעתיק מאדם אחר תקליטור זה. הסבר את הטעם להיתר זה. (7 נקודות)

תפילה כמפגש

26. קריאת שמע

- א. (1) מהי הכוונה שיש לכוון לכתחילה בפסוק הראשון של קריאת שמע? בתשובתך התייחס למילים "שמע ישראל" ו"ה' א-להינו".
(2) אדם שלא כיוון במשמעות המדויקת של כל מילה — איזו כוונה מספיקה בדיעבד כדי שיצא ידי חובה? (6 נקודות)
- ב. "הזכרת הגאולה שגאל ה' את ישראל ממצרים כמוה כדפיקה על פתחו של המלך, מפני שגאולת ישראל מבטאת את האהבה הגדולה של הקב"ה לישראל" (הרב אליעזר מלמד, פניני הלכה, עמ' 223).
על פי הרב אליעזר מלמד, הסבר מדוע סומכים את ברכת הגאולה לתפילת העמידה. (4 נקודות)
- ג. ההפסק בין ברכת הגאולה לתפילת העמידה בתפילת שחרית חמור מן ההפסק ביניהן בתפילת ערבית. כתוב שתי השלכות הלכתיות של כלל זה. (4 נקודות)

27. תפילת העמידה — תפילת היחיד ותפילת הציבור

- א. רבן גמליאל וחכמים נחלקו מהי התפילה העיקרית — תפילת היחיד או תפילת הציבור. על פי כל אחת מן הדעות, מדוע יש צורך גם בתפילה שאינה עיקרית? (6 נקודות)
- ב. על פי הדעה שתפילת היחיד היא התפילה העיקרית, לכאורה אפשר לבטל את חזרת הש"ץ בימינו. הסבר מדוע לכאורה אפשר לבטל את חזרת הש"ץ, ומדוע בכל זאת לא מבטלים אותה בימינו. (8 נקודות)

28. תפילת העמידה — תוכן והתנהגות

- א. (1) בתפילת עמידה יש שלושה חלקים: ברכות ראשונות, ברכות אמצעיות וברכות אחרונות. ציין מהו הנושא של כל אחד מן החלקים, והסבר מדוע החלקים מסודרים דווקא בסדר זה.
(2) בברכות האמצעיות יש שני סוגים של בקשות. כתוב מהו הנושא של כל אחד מן הסוגים, וציין ברכה אחת מכל סוג. (8 נקודות)
- ב. אסור לעבור לפני המתפלל תפילת עמידה או לשבת בתוך ארבע אמותיו.
(1) ציין שני מצבים שבהם מותר לעבור לפני המתפלל תפילת עמידה.
(2) ציין מצב אחד שבו מותר לשבת ליד המתפלל תפילת עמידה. (6 נקודות)

בהצלחה!